

CAMİLERİN DİNİ VE SOSYAL HAYATTAKİ ÖNEMİ¹

I-KONUNUN PLANI

- A- Cami ve Mescit Kavramı
- B- İslam'da Mescit / Cami İnşası'nın Önemi
 - 1-Kur'an-ı Kerimde Cami
 - 2-Hadis-i Şeriflerde Cami
- C- Camilerin Dini Hayattaki Yeri
- D- Camilerin Sosyal Hayattaki Yeri
 - 1-Camiler Birlik ve Beraberliğin Sembolüdür
 - 2-Kültürel Etkinlikler ve Cami
 - 3-Mutlu ve Sevinçli Günlerde Cami
 - 4-Acıların Paylaşıldığı Mekan Olarak Camiler
 - 5-İslam Kimliğinin Gelişiminde Caminin Yeri
- E- Camiler Geleceğimizin Teminatıdır

II-KONUNUN AÇILIMI VE İŞLENİŞİ

Konuya cami ve mescid kavramları hakkında bilgi verilerek başlanır. İbadetlerin ifası için ortak mekan olan camilerin, aynı zamanda bir çok ortak değerlerin kazanıldığı ve paylaşıldığı mekanlar olduğu anlatılarak konu genişletilir. Mescid ve cami temalarının işlendiği ayet ve hadislerle yer verilerek konu başlıkları bu ekseninde yorumlanır.

III-KONUNUN ÖZET SUNUMU

Cami; "Toplayan, bir araya getiren" manasına gelen ve "cem'an" mastarından türeyen bir kavramdır. Dini anlamda; belirli bir amaçla insanları bünyesinde toplayan mekana cami denir. Bu amaç da Allah'a kulluktur. Cami kelimesi, başlangıçta sadece Cuma namazı kılınan "El mescidü'l Câmî" (Cemaati toplayan mescid) tamlamasının kısaltılmış şekli idi. Camiler dinî ve millî kültürümüzden ayrı düşünemeyeceğimiz değerlerimizin başında gelir. Camilerimiz, çok çeşitli fonksiyonları ifa etmesi bakımından önemli müesseselerimizdendir. Camilerimiz mabet olarak görev yapmanın yanında, birer halk üniversitesi olarak da görev yapmaktadır. Camilerde, müminlere her türlü kötülüklerden uzak durmalarının yanında; her türlü iyilik ve güzellikler, insan sevgisi, vatan, bayrak, ezan, Kur'an sevgisi, ana-babaya, öğretmene, ulu'l-emre... itaat anlatılır! Camiler, zengin-fakir, köylü-şehirli, amir-memur, resmi-sivil, yaşlı-genç, siyah-beyaz, yerli-yabancı... herkesi bünyesinde toplayan mekanlardır. Bir ülkenin, Müslüman ülkesi olmasının mührü ve tapu senetleridir. Camiler; aynı safta omuz omuza, diz dize namaz kıldığımız mabetlerimizdir. Üzüntülerimizi giderdiğimiz, moralimizi müspet anlamda düzelttiğimiz, birlik ve beraberliğimizi, kardeşlik duygularımızı, hoşgörü anlayışımızı güçlendirdiğimiz ve pekiştirdiğimiz yerlerdir. Birbirimize merhamet etmeyi, acıları paylaşmayı, kimsesiz-yoksul, dul ve yetimlere yardım etme duygularını kazandıığımız mabetlerdir. Kâmil manada insan olmanın yollarını ve esaslarını, camilerimizde yapılan telkin ve nasihatlerden öğrenmekteyiz

¹ Bu vaaz projesi Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Dr. Seyid Ali TOPAL tarafından hazırlanmıştır

IV-KONU İŞLENİRKEN BAŞVURULABİLECEK BAZI AYETLER

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ --- إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

“Allah’a ortak koşanların, inkârlarına bizzat kendileri şahitlik edip dururken, Allah’ın mescitlerini imar etmeleri düşünülemez. Onların bütün amelleri boşa gitmiştir. Onlar ateşte ebedî kalacaklardır. Allah’ın mescitlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.”²

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“Allah’ın mescitlerinde onun adının anılmasını yasak eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir. Böyleleri oralara (eğer girerlerse) ancak korka korka girebilmelidirler. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır.”³

Konu ile ilgili faydalanılabilecek diğer bazı ayetler:2/114; 7/31; 9/107-110; 22/39-40; 24/36-38; 72/18

IV-KONU İŞLENİRKEN BAŞVURULABİLECEK BAZI HADİSLER

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ تَعَالَىٰ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Kim Allah'ın rızasını talep ederek bir mescid inşa ederse, Allah ona cennette bir ev inşa eder." Bir diğer rivayette: "...Allah, onun için, cennette bir mislini inşa eder" buyrulmuştur.⁴

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: إنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَبْنِيًّا بِاللَّبَنِ، وَسَقْفُهُ بِالْجَرِيدِ، وَعُمْدُهُ مِنْ حَشَبِ النَّخْلِ، فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ شَيْئًا، وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَبَنَاهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَزَادَ فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً، وَبَنَى جُدْرَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَّةِ، وَجَعَلَ عُمْدَهُ مِنْ حَجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقْفَهُ سَاجًا

² Tevbe,9/17-18

³ Bakara,2/114

⁴ Müslim, Mesacid 24, (I, 378)

Abdullah İbnu Ömer (r.a) anlatıyor: "Mescid, Resulullah Aleyhissalâtu vesselâm zamanında kerpiçten yapılmıştı. Tavanı hurma dallarıyla örtülmüştü. Direklerini hurma kütükleri teşkil ediyordu. Hz. Ebu Bekr (r.a)buna (gerek tezyin ve gerekse tevsi yönüyle) hiçbir ilave getirmedi. Hz. Ömer (r.a), (enini boyunu) artırarak mescidi, Resulullah devrindeki tarz üzere [kerpiç ve hurma dallarıyla] yeniden inşa etti. Onu esaslı şekilde Hz. Osman (r.a)(hem tezyin hem tevsi yönleriyle) değiştirdi ve pek çok ilavelerde bulundu. Duvarlarını nakışlı taşlarla ve kireçle inşa etti. Direklerini de nakışlanmış taşlardan yaptı. Tavanını da (pek kıymetli olan) sac ağacından yaptı."⁵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يُذَكَّرُ اللَّهُ فِيهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ

Resulullah (s.a.v)buyurdular ki:"Kim içerisinde Allah(ın adı) zikredilsin diye bir mescid bina ederse, Allah da ona cennette bir ev bina eder."⁶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اسْتَأْذَنْتَ امْرَأَةً أَحَدَكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا يَمْنَعُهَا

Resulullah (s.a.v)buyurdular ki: "Birinizin hanımı mescide gitmek için izin talep ederse ona mani olmasın (izin versin)"⁷

إِنَّ رَجُلًا تَشَدَّ فِي الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: مَنْ دَعَا إِلَى الْجَمَلِ الْأَحْمَرِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا وَجَدْتُ، إِنَّمَا بُنِيَتِ الْمَسَاجِدُ لِمَا بُنِيََتْ لَهُ

Hz. Büreyde (r.a)anlatıyor: "Bir adam mescidde yitiğini ilan etti ve: "Kim kızıl deveyi gördü?" dedi. Bunu işiten Aleyhissalâtu vesselâm: "Bulamaz ol! Mescidler neye yarayacaksa onun için inşa edilmiştir (gayesinden başka maksadla kullanılamaz)!" buyurdular."⁸

عَنْ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَنَحَّوْهُ مِنْ مَجْلِسِهِ ذَلِكَ إِلَى غَيْرِهِ

İbnu Ömer (radiyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:"Biriniz mescidde iken uyuklayacak olursa, bulunduğu yerden bir başka yere gidip orayı değiştirsin."⁹

IV-YARARLANILABİLECEK KAYNAKLAR

⁵ Ebu Davud, Salat 12, (I, 311)

⁶ Nesâî, Mesacid 1, (II, 31)

⁷ Buhârî, Nikah 116 (VI, 160)

⁸ Müslim, Mesacid 80 (I,379)

⁹ Tirmizî, Salat 379 (II, 404)

TDV İslam Ansiklopedisi, Cami maddesi
İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları
Ebu Davud, Salat 220, (1079); Tirmizî, Salat 240, (322); Nesaî, Mesacid 22, 23, (2, 47, 48).

Diyanet Aylık Dergi 2004 Ekim Ayı Özel Eki
Buhârî, Salat 33, 35, 36, 39, Mevakîtu's-Salat 8, el-Amel fi's-Salat 12; Müslim, Mesacid 54, (551); Nesâî, Taharet 193, (1, 163), Mesacid 35, (2, 52, 53).] Ebu Davud, Salat 239, (1119);